

ЗНОЎ КРОЧЫМ ДА МАКСІМАВАЙ КРЫНІЦЫ

У фальварку Ракуцёўшчына прайшло свята паэзіі і песні

Шчаслівым можа быць лёс не толькі чалавека, але і цэлай краіны, горада, нават самай маленькай вёсачкі. Калі пэўна мясціна сустракаецца з вялікім талентам, геніем чалавека, то можа стаць жывой і праслаўленай у вечнасці. Думаецца, менавіта такое шчасце меў і сёння мае невялічкі фальварак Ракуцёўшчына, што на Маладзечаншчыне, бо тут 105 гадоў таму прабыў лета тады зусім малады паэт, а сёння — наш нацыянальны класік Максім Багдановіч.

Таму невыпадкова Ракуцёўшчына ўжо шмат дзесяцігоддзяў з'яўляецца цэнтрам прыцягнення для многіх твораў. Паэтаў і музыकाў, мастакоў і народных майстроў. Тут працуе філіял Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры, які так і называецца — «Фальварак Ракуцёўшчына», дзе можна наведаць домік арандатара (менавіта ў ім жыў Максім), завітаць у вялікі дом гаспадара, а таксама выпіць чысцюткай вады з Максімавай крыніцы. Тут можна і выдатна правесці час на штогадовым свецце паэзіі і песні «Ракуцёўскае лета».

Як расказала загадчыца Літаратурнага музея Максіма Багдановіча Марына ЗАПАРТЫКА, сустрэчы ў Ракуцёўшчыне адбываюцца з 1983 года, гэтае свята багатае традыцыямі. Зямля, якая натхніла Багдановіча на яго найлепшыя творы, працягвае штогод збіраць таленты беларускай літаратуры і музыкі.

Дырэктар Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры Лідзія МАКАРЭВІЧ падкрэсліла:

— Дзіву даешся, калі ўчытаешся ў паэтычныя радкі Максіма, калі прыгадаеш яго жыццёвы шлях. Як гэты малады чалавек, што ўпершыню ў сваёй творчасці прыехаў на Беларусь, але ўжо заявіў пра сябе як беларускі паэт, так пранікнёна пісаў па-беларуску, так жыў нашай культурай і працаваў дзеля беларушчыны. Гэтыя мясціны штогод збіраюць нас разам, і здаецца, менавіта гэтыя краявіды спрыяюць творчасці.

Вось і сёлета на «Ракуцёўскім лесе» — 2016» гучалі вершы і песні ў выкананні маладых і сталых твораў, прафесіяналаў і аматараў творчасці. Святочны канцэрт доўжыўся больш як чатыры гадзіны, але ні ўдзельнікі, ні госці не адчувалі стомы.

Стварэнне музея «Фальварак Ракуцёўшчына», што сёння ўключае дом гаспадара, домік арандатара і гаспадарчыя пабудовы, пачалося ў 1991 годзе і пасля адкрыцця для наведвальнікаў у 1994-м канчаткова было завершана ў 2007-м. Значную ролю ў вывучэнні гісторыі гэтых мясцінаў, лёсаў іх гаспадароў адыграў гісторык, краязнаўца Генадзь Кахановіч. Вынікам гэтых пошукаў стала кніга «А сэрца ўсё імкне да бацькоўскага краю...»

Вельмі сімвалічна, што ў Ракуцёўшчыне творцы адзначылі і 125-годдзе з дня нараджэння Максіма Багдановіча (вялікае юбілейнае свята пройдзе 9 снежня ў Мінску). Як зазначыла намеснік начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Маладзечанскага райвыканкама Алена САКАЛОУСКАЯ, для Маладзечаншчыны — вельмі значна, што тут былі напісаны адны з самых лепшых твораў нашага класіка.

Так, тыя два месяцы, што Багдановіч правёў у Ракуцёўшчыне ў 1911 годзе, былі надзвычай плён-

Адноўлены домік арандатара, у якім Максім Багдановіч пражыў 2 месяцы ўлетку 1911 года.

нымі ў яго паэтычнай творчасці. Тут напісана 17 вершаў (у іх ліку — знакамітыя цыклы «Места», «Старая Беларусь») і дзве паэмы («Вераніка», «У вёсцы»). Думаецца, паэта натхнялі мясцовыя краявіды, доўгачаканая сустрэча з родным краем пасля 15-гадовага расстання, а таксама гутаркі з гаспадаром фальварка Вацлавам Лычкоўскім, дзядзькам Антона і Івана Луцкевічаў і яго сваякмі, якія ў тое лета таксама тут гасцвалі, сястрой гаспадара Ядвісй Русецкай і яго пляменніцай Эміліяй Шабуняй з 2-гадовай дачкой Янінай. Цікава, што на свята

ў Ракуцёўшчыну сёлета завітала і сваячка былых уладароў маёнтка Маргарыта ПЯРОВА — унучка Эміліі Шабуні.

— Я шмат разважаю, якімі былі мае продкі, ці добра было Максіму з імі, — падзялілася Маргарыта Сяргеўна, — Яны былі ветлівыя і радыя, што да іх завітаў малады паэт. Я вельмі ганаруся тым, што мая бабка піла гарбату з Максімам Багдановічам, што маю цётку ён насіў на руках, але, на жаль, яна нічога пра гэта не памятала.

Марына ВЕСЯЛУХА, vesialuha@zviazda.by

■ Захапленні

ТАЯМНІЦЫ МУРАВАНАГА ДОМА

Настаўніца магилёўскай школы №34 знайшла панскі маёнтак XIX стагоддзя.

Дакладней гэта зрабіла яе маці Алена Вепрынцава, калі збіралася ў лес у грыбы. Адышла ўсяго на 20 метраў ад сваёй дачы ў Палькавічах і ўбачыла пад заваленымі ад нядаўняга бурану клёнамі перакапаную пляцоўку. Проста на паверхні ляжалі бітая чырвоная цэгла, рэшткі посуду і старадаўняй кафлі з надпісам «1852 год». Было відаць, што на гэтым месцы добра папрацавалі чорныя капальнікі. Жанчына хуценька патэлефанавала дачцэ, якая падняла на ногі археолагаў.

— Сама гісторык па адукацыі, а нават не здагадалася, што жыву на тэрыторыі старадаўняга маёнтка, — усміхаецца завуч магилёўскай школы №34 Галіна БЯЛЯЕВА. — Ад таго, што я ўбачыла, хацелася плакаць. Ямы былі выкапаны ў розных месцах, глыбіня некаторых складала дзесяці каля паўметра. Да глыбіні сэрца абурывае тое, як па-зладзеіску абышліся з культурным слоём зямлі, вывернуўшы на паверхню безліч каштоўных для навукі і нецвяжых для прыватных калекцыянераў чарапкоў.

Знойдзеная на месцы раскопак плітка датавана 1852 годам.

Гаспадар сядзібы дазваляў сабе дарагія напоі (рэшткі бутэлек з кляймою герцаства Насау).

Археалагі прыйшлі да высновы, што, мяркуючы па вялікай колькасці разбітага сталевага посуду, калісцы гэтая частка будынка з'яўлялася кухняй. Прычым гаспадары дома былі вялікімі аматарамі розных напояў. Аб гэтым сведчаць фрагменты піўной бутэчкі Франца Лекерта, які ў 1864 годзе адкрыў у Магілёве піваварны завод, керамічнай бутэчкі ад мінеральнай вады

з кляймою герцагства Насау. Усё гэта ўскосна сведчыць, што маёнтак ужо існаваў тут у першай палове XIX стагоддзя. Археолагам яшчэ трэба будзе ўдакладніць, каму ён належаў. Але ў любым выпадку вучоныя змогуць даведацца шмат цікавага пра тое, як жылі заможныя жыхары Магілёўскай губерні ў пачатку пазамінулага стагоддзя.

Галіна Бяляева між тым упэўнена, што менавіта пра гэту сядзібу згадваў рускі акадэмік Васіль Севяргін, які ў 1802 годзе наведаў тутэйшыя мясціны з мэтай вывучэння Палькавіцкай крыніцы. «Дарога туды з Магілёва ідзе палямі, а перад самымі Палькавічамі трэба ехаць у цёмным паглыбленні, паміж двума пагоркамі, парослымі дубовым лесам. Па выездзе з гэтага месца леваруч відаць на ўзгорку дом мураваны. Дом гэты акружаецца з аднаго боку доўгім узгоркам у выглядзе амфітэатра. За адну вярсту па дарозе ад згаданага ўзгорка знаходзіцца мінеральная крыніца з вялікім утрыманнем у яе вадзе вуглекіслаты. Там жа знаходзіцца капліца», — пісаў вучоны ў сваіх падарожных «Запісках...» Прыкметы ва ўсім разе супадаюць.

Налі ЗІГУЛЯ, zigulya@zviazda.by

Фота з архіва Галіны БЯЛЯЕВАЙ

■ Напярэдні

Легенды вяртаюцца!

Вялікі біятлонны фестываль другі раз пройдзе ў Раўбічах

«Гонка легенд» восенню вяртаецца да нас разам са старымі знаёмымі і новымі ўдзельнікамі. 18 верасня ў Рэспубліканскім цэнтры алімпійскай падрыхтоўкі эню будзе свята.

Склад удзельнікаў сёлета павялічыцца з 20 да 30 спартсменаў. Да кампаніі шматразовых алімпійскіх чэмпіёнаў — Свена Фішэра, Рыка Гроса, Хальварда Ханевальда, Крыстафа Зумана — далучыліся і нашы суседзі: украінец Андрэй Дзярызмаля і расіянін Мікалай Круглоў-малодшы. Леташняй пераможцы суперспрынту нарвежца Фрудэ Андрэсен і французжанка Фларанс Баверэль-Рабер таксама ў страі. Акрамя таго, прыемным сюрпрызам для заўзятараў будзе ўбачыць на трасе і сваіх суйчыннікаў — алімпійскага чэмпіёна Калгары-1988 Аляксандра Папова, сярэбранага прызёра Ванкувера-2010 Сяргея Новікава і бронзавага медаліста Нагана-1998 Аляксея Айдарова.

Фота БЕЛТА

У «Гонцы легенд» з'явяцца і новыя жаночыя твары: алімпійская чэмпіёнка Карын Ніагрэ, прызёры Гульняў Сільві Бекар, Мары-Лор Брунэ і Сандрын Баі (усе — Францыя); немкі Марціна Бек (Глагоў) і Катрын Ланг (Хітэр). Расійская школа біятлона будзе прадстаўлена двухразовымі алімпійскімі чэмпіёнкамі Вольгай Зайцавай і Ганнай Багалінай.

У праграме фестывалю па-ранейшаму засталіся мас-старт і змяшаная эстафета. Арганізатары падрыхтавалі яшчэ адзін сюрпрыз: акрамя біятлонных легенд на трасе паспаборнічаюць і юныя прадстаўнікі біятлонных школ Беларусі, а таксама прадстаўнікі сродкаў масавай інфармацыі.

Заўзятары, якія прыедуць ў Раўбічы крыху раней, змогуць трыць на аўтограф-сесію легенд біятлона, якая пройдзе перад гонкамі. Новыя аўтограф-карты і жывыя зносіны з кумірамі будуць магчымымі на працягу дзвюх гадзін.

Свята біятлона захопіць усю тэрыторыю спарткомплексу. Для юных заўзятараў будуць падрыхтаваны дзіцячыя і спартыўныя пляцоўкі, а на ўваходзе будзе размяшчацца «Беларуская гасцёўня», дзе ўсе ахвотныя змогуць пазнаёміцца з беларускай культурай, рамёствамі і кухняй.

Улічваючы вялікую цікавасць, якую прывялі аматары спорту летасе, да сёлётнага фестывалю павялічылі колькасць трыбун уздоўж трасы. Назіраць за гонкай ужывоў змогуць каля 10 тысяч заўзятараў.

Дар'я ЛАБАЖЭВІЧ, lobazhevich@zviazda.by

СЁННЯ

Сонца	Усход	Захад	Дайжыня дня
Мінск	— 5.27	21.03	15.36
Віцебск	— 5.11	20.58	15.47
Магілёў	— 5.17	20.53	15.36
Гомель	— 5.20	20.44	15.24
Гродна	— 5.44	21.17	15.33
Брэст	— 5.50	21.12	15.22

Фота Ірына МАЛІНІНА

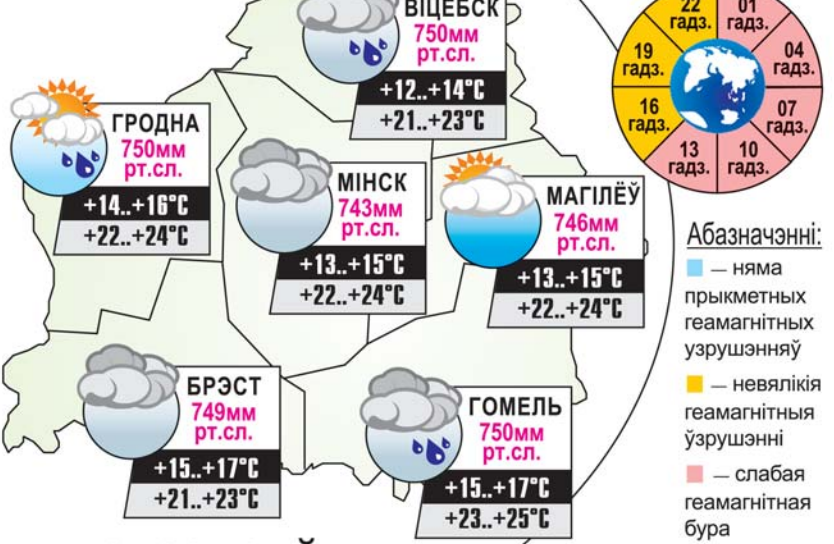
Месяц

Маладзік 02.08—09.08.
Месяц у сузор'і Льва.

Імяніны

Пр. Івана, Пятра, Сямёна.
К. Лідзіі, Аўгуста, Сцяпана.

ЗАЎТРА

...у суседзяў

ВАРШАВА	КІЕЎ	РЫГА
+26...+28°C	+24...+26°C	+18...+20°C
ВІЛЬНЮС	МАСКВА	С.-ПЕЦЯРБУРГ
+22...+24°C	+24...+26°C	+20...+22°C

УСМІХНЕМСЯ

Урач-рэнтгенолаг, калі разагравае курцы ў мікрахвалёўцы, па звычцы кажа: «Не дыхайце».

— А давайце кінем піцы!
— Выдатны тост!

Нават самая незалежная асоба лубіць, калі ёй у ванне труць спілку.

Дзве сяброўкі.
— Так хочацца мужчынскай увагі! Мужчынскіх рук на плячах, на таліі...
— Ага, і яшчэ талію хочацца!

Дарослае жыццё — гэта калі «Марш дадому!» крычыць не мама, а жонка.

— Дзяўчаты, ніколі не вінавацьце ў распадзе шлюбу толкі мужа, вучыцеся глядзець праўдзе ў вочы.
...Вінаватыя абодва: муж і свякроў!

ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь

РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ НУМАР 2 АД 17 ЛЮТАГА 2009 ГОДА, ВЫДАДЗЕНАЕ МІНІСТЭРСТВАМ ІНФАРМАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ.

Дырэктар — галоўны рэдактар КАРПЮКЕВІЧ Аляксандр Мікалаевіч.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: Н. ДРЫЛА, Н. КАРПЕНКА (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. КЛЯШЧУК, А. ЛЯХОВІЧ (першы намеснік дырэктара), М. ЛІТВИНА (намеснік галоўнага рэдактара), В. МЯДЗЕДЗЕВА (намеснік галоўнага рэдактара), Н. РАСОЛЬКА, С. РАСОЛЬКА, А. СПАНЕЎСКІ (намеснік галоўнага рэдактара), В. ЦЕЛІШЫК, Л. ЦІМОШЫК (намеснік галоўнага рэдактара).

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова «Выдавецкі дом «Звязда».

АДРАС: 220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 287 19 19 (тэл./факс); аддзелаў: пісьмаў — 287 18 64, падпіскі і распаўсюджвання — 284 44 04, сакратарыята — 292 05 82, аддзялення за выпуск дадаткаў: «Чырвоная змена» — 292 44 12; «Мясцовыя самакраванне» — 292 44 12, уласных карэспандэнтаў: у Брэсце: 20 37 98, Віцебску: 43 23 74, Гродне: 43 25 29, Гомелі: 28 27 27, Магілёве: 32 74 31, па Мінскай вобл.: (017) 292 21 03; бухгалтэрыі: 287 18 81.

http://www.zviazda.by; e-mail: info@zviazda.by, (для зваротаў): zvarot@zviazda.by

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі. Рэдакцыя па сваім меркаванні адбірае і публікуе адрасаваныя ёй пісьмы. Перадрук матэрыялаў, апублікаваных у «Звяздзе», гэтым з дазволу рэдакцыі.

Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар. Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.

Газета адукавана ў Рэспубліканскім унітарным праграмнымстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку», ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Выходзіць 5 разоў на тыдзень. Тыраж 20.008. Індэкс 63850. Зак. № 3045.

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Нумар падпісаны ў 19.30
2 жніўня 2016 года.

ПАДКОРМКА ДЛЯ ПАСПЯВАННЯ ПАМІДОРАЎ

Першае і самае важнае: таматы неабходна падкармливаць да сярэдзіны жніўня

Рэцэпты падкормка для таматаў, якія растуць у адкрытым грунце.

1. Дадаём у вядро вады 4 кроплі ёду і паліваем таматы такім раствором кожны тыдзень, расходуючы па 2 л пад кожны куст. Такая падкормка дапамагае пладам быць буйнейшымі і спець раней.

2. 200-літровую бочку на траціну запайнем лісцем крапівы і дзымхвухайоў, дадаём туды ж вядро гною і заліваем вадой да краёў. Накрываем бочку плёнкай і пакідаем яе так на 10 дзён. Калі скончыцца закисанне, неабходна зняць змесціва, якое ўсплыло, і дадаць у раствор угнаенне «Гумат + 7». Атрыманы настой трэба разводзіць вадой у прапарцыі 1:10 і паліваць ім расліны. У сярэднім на 1 м² расходуецца 3-4 л такога угнаення. Пасля такой падкормкі таматы становяцца моцнымі і добра пладаносяць.

3. На 10 л вады дадаём 20 кропель ёду і 1 л сыроваткі. Гэтым раствором паліваем расліны. Ім жа можна і апырскваць таматы ў якасці прафілактыкі ад разнастайных грыбковых захворванняў. У тым ліку і фітафтарозу.

У КВЯЦІСТАЙ КАПУСТЫ СВАЕ САКРЭТЫ

неральнымі ўгнаеннямі (20 г мачавіны, 40 г суперфасфату і 20 г хлорыстага калію на 10 л вады). Пад кожную расліну ўносяць 1 л.

Каб атрымаць больш ранні ўраджай галовак, варта дабівацца не толькі добрага развіцця вырошчываемай расады, але і неабходнага тэмпу у яе развіцці. Расада ранніх сартроў капусты да моманту высадкі ў грунт павінна мець вышыню не больш за 20 см, таўшчыню 4-5 мм і 5-6 добра развітых лістоў.

Нават кароткачасовае падсушванне глебы і пры вырошчванні расады, і дарослых раслін прыводзіць да ўтварэння вельмі дробных галовак.

Паліваюць квяцістую капусту шчодро два разы на тыдзень, асабліва падчас фарміравання галовак, добра прамочваюць глебу.

Акрамя гэтага, за час вегетацыі 4-5 разоў паліваюць, расходуючы па 20 л на 1 м².

На заметку

Квяцістая капуста добра расце і развіваецца пры тэмпературы +15 ... +18 °С. Яе расада адмоўна рэагуе на павышэнне тэмпературы больш за 25 °С. Не выносяць перагрэву пры недахопе вільгаці і дарослыя расліны, бо не ўтвараюць новыя лісты, а разам з тым і галоўкі.

У гэтым выпадку капустае неабходны рэгулярны асяжалыны паліў, дажджаванне, асабліва ў час нарастання лісця.

Даты

Падзеі

Людзі

3 ЖНІЎНЯ

1778 год — адкрыўся славетны міланскі тэатр «Ла Скала», які паказаў прэм'еру оперы Антонія Сальері «Прызнаная Еўропа», напісаную спецыяльна да гэтай нагоды.

1806 год — Шлюп «Нава» пад камандаваннем Юрыя Лісянскага кінуў якар на Крашчатаўскім рэйдзе, завяршыўшы першае рускае падарожжа вакол свету. Праз 16 дзён у родную гавань вярнуўся і другі карабель кругасветнай экспедыцыі — шлюп «Надзея» пад камандаваннем І. Крузенштрэна. Гістарычны ваяж доўжыўся тры гады.

1941 год — 75 гадоў таму нарадзіўся Яўген Вярнацоў, вучоны-эканаміст, доктар эканамічных навук, заслужаны работнік прамысловасці Беларусі. Аўтар навуковых работ па эканоміцы і кіраванні на прамысловых прадпрыемствах, праблемах кіравання якасцю, знешнеэканамічнай і інвацыійнай дзейнасці, камп'ютарным мадэляванні працэсаў вытворчасці прадукцыі.

1943 год — партызанскія атрады Беларусі, Калінінскай, Ленінградскай, Смаленскай, Арлоўскай абласцей Расіі і часткі ўкраінскіх партызанаў пачалі буйную аперацыю па разбурэнні чыгуначных камунікацый праціўніка, якая атрымала назву

«Рэваяка вайна». Аперацыі планаваліся Цэнтральным штабам партызанскага руху і праводзіліся напярэдадні або падчас наступленняў Чырвонай Арміі на франтах: былі распрацаваны канкрэтныя мерапрыемствы па ажыццяўленні плана аперацый, у партызанскія атрады накіраваны інструктары-мінёры.

1986 год — нарадзілася (г. Мінск) Дар'я Уладзіміраўна Домрачава, беларуская спартсменка (біятлон), заслужаны майстар спорту Беларусі. Двухразовая чэмпіёнка свету (2012, 2013), трохразова а чэмпіёнка Алімпійскіх гульняў

(2014). Шматразовая пераможца (у прызёр стапуў Кубка свету. Уладальніца вялікага Хрустальнага глобуса Кубка свету па біятлоне (2014—2015). У 2014 годзе ёй прысвоена званне «Герой Беларусі».

Было сказана

Алесь ЗВОНАК, паэт:
«Без крылаў песні не ўзляцець высока!»